

IMPAK SOSIOEKONOMI KE ATAS DINAMIK PERKAHWINAN DAN KUALITI KEIBUBAAPAN WANITA MELAYU

(SOSIO-ECONOMY IMPACTS ON MALAY WOMEN DYNAMIC MARRIAGE AND PARENTAGE)

Noralina Omar

Abstrak

Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti impak sosioekonomi ke atas dinamik perkahwinan dan kualiti keibubapaan dalam kalangan wanita Melayu. Tugas keibubapaan penting dalam menentukan kualiti modal insan yang terhasil. Kesejahteraan perkahwinan turut penting apabila institusi bertindak sebagai pemangkin kepada kualiti modal insan yang dihasilkan. Namun, kelemahan sosioekonomi berisiko memberi impak negatif ke atas dinamik perkahwinan dan kualiti keibubapaan. Implikasinya, bagaimanakah bentuk generasi muda yang diasuh dalam keluarga tersebut? Mampukah mereka menjadi ahli masyarakat yang berguna dan modal insan yang baik kepada negara? Seramai 420 wanita (ibu) daripada latar belakang sosioekonomi yang rendah telah dipilih sebagai responden kajian. Hasil kajian menunjukkan bahawa kelemahan sosioekonomi memberi impak yang signifikan ke atas dinamik perkahwinan dan keibubapaan. Responden yang lemah sosioekonomi mempunyai kualiti perkahwinan dan keibubapaan yang rendah. Perkara ini memandangkan keluarga yang mempunyai taraf sosioekonomi yang rendah lebih menumpukan aktiviti harian mereka terhadap perkara yang boleh mendatangkan dan meningkatkan pendapatan keluarga. Oleh yang demikian, langkah sewajarnya perlu dilaksanakan atau diteruskan bagi meningkatkan taraf sosioekonomi golongan terbabit.

Abstract

This research aims to identify the socioeconomic impact towards marital dynamics and parenting quality among Malay women. Parental task is important in determining human capital quality that is produced. Marital wellbeing is also important which it acts as an enhancer to the human capital quality that is produced. However, socioeconomic weakness is a risk in giving negative impact towards marital dynamics and parenting quality. The implication is how the shape of the new generation which is nurtured in such a family going to be? Are they able to be a useful society member and good human capital to the nation? The total of 420 Malay married women (mothers) from the low socioeconomic group was chosen as the respondents. Research findings showed that socioeconomic weakness gives a significant impact to the marital dynamics and parenting quality. This is because low socioeconomic families are focusing more on daily activities which can produce or increase their family income. So, genuine steps should be taken and continued in order to increase the socioeconomic status among the involved group.

Pendahuluan

Keluarga merupakan agen sosialisasi paling asas dalam membentuk individu. Proses yang berlaku dalam keluarga pula penting dalam menentukan perkembangan ahli di dalamnya. Dinamik yang berlaku dalam keluarga juga penting dalam menentukan sejauh mana keluarga dapat dipertahankan sebagai sebuah institusi sosial asas yang harmoni, kukuh dan sejahtera. Elemen-elemen dalam keluarga tersebut berpengaruh dalam menentukan kekukuhan dan kesejahteraan sesebuah masyarakat.

Sebagai sebuah sistem sosial, keluarga mengandungi tiga buah subsistem iaitu perkahwinan (suami isteri), ibu bapa - anak dan adik-beradik (Belsky, 1984). Kesemua subsistem tersebut saling melengkapi dan mempengaruhi antara satu sama lain. Walau bagaimanapun, kajian ini akan memberi fokus kepada dua subsistem, iaitu perkahwinan dan ibu bapa. Hubungan perkahwinan telah diperakui sebagai teras perpaduan dan keharmonian dalam keluarga. Keibubapaan pula penting dalam proses sosialisasi anak. Oleh yang demikian, tahap kualiti hubungan

perkahwinan antara suami isteri sedikit sebanyak mempengaruhi perpaduan dan keharmonian dalam keluarga.

Hasil-hasil kajian terdahulu menunjukkan bahawa hubungan perkahwinan yang tidak baik boleh menjejaskan kualiti keibubapaan dan seterusnya menjejaskan perkembangan anak dan akhirnya menghasilkan anak yang mempunyai tingkah laku yang negatif. Beberapa kajian (Belsky 1984; Fauber, Forehead, Thomas & Wierson 1990; Harrist & Ainslie 1998; Lucas-Thompson & Clarke-Stewart 2007, Simons, Lorenz, Conger & Wu 1992) jelas menunjukkan bahawa ketidakharmonian dalam hubungan perkahwinan berupaya menjejaskan hubungan antara ibu bapa dan anak, dan seterusnya menyumbang kepada perkembangan anak yang negatif. Hal ini disebabkan konflik yang wujud dalam hubungan perkahwinan berkait dengan tingkah laku keibubapaan yang tidak konsisten (McElwain & Volling 1999) dan lemah (Jekielek 1998). Tingkah laku keibubapaan yang tidak berkesan ini pula berupaya menjejaskan hubungan ibu bapa – anak (McElwain & Volling 1999) dan mempengaruhi kesejahteraan emosi anak (Jekielek 1998). Malah, dalam satu kajian lain, konflik yang berlaku dalam perkahwinan juga turut menjejaskan hubungan ibu bapa – anak dan seterusnya memberi kesan kepada penyesuaian emosi dan tingkah laku anak yang lemah (Kline, Johnson & Tscham 1991). Maka, ketidakharmonian dalam perkahwinan mampu mempengaruhi hubungan ibu bapa - anak dan seterusnya mempengaruhi perkembangan anak.

Secara umum, faktor dalam kehidupan keluarga berupaya mempengaruhi penyesuaian anak di sekolah (Ketsetzis & Ryan 1998). Selain itu, hubungan perkahwinan yang tidak sejahtera dikaitkan dengan hubungan ibu bapa – anak yang tidak sejahtera dan seterusnya tingkah laku ganas di kalangan anak (Harrist & Ainslie 1998). Dapatan tersebut menggambarkan bahawa ketidakharmonian yang wujud dalam institusi perkahwinan bukan sahaja memberi kesan negatif kepada ahli-ahlinya, malah turut menyumbang kepada masalah tingkah laku dan penularan gejala sosial yang semakin meruncing.

Faktor sosioekonomi telah dikenal pasti sebagai salah satu faktor yang boleh mempengaruhi dinamik perkahwinan dan keibubapaan. Keadaan sosioekonomi yang lemah seperti pendapatan yang sedikit tidak

mencukupi untuk menampung ahli keluarga yang ramai dan tidak mempunyai pekerjaan tetap akibat kurang kelayakan akademik.

Pada umumnya, keluarga yang mempunyai status sosioekonomi yang rendah mempunyai kediaman yang kurang sempurna, amalan pemakanan dan penjagaan kesihatan yang kurang memuaskan serta berpendapatan rendah (Power & Maluccio, 1998). Tekanan demi tekanan yang dialami oleh keluarga tersebut berpotensi untuk memburukkan lagi kehidupannya. Perkara yang dapat ingin digambarkan di sini ialah akibat kelemahan dan kekurangan dari segi sosioekonomi, sesebuah keluarga itu mungkin tidak mampu hidup dengan sempurna, mengamalkan pemakanan yang berkhasiat dan anak tidak mampu mencapai tahap pendidikan yang baik. Taraf pendidikan yang rendah pula boleh mempengaruhi jenis pekerjaan dan jumlah pendapatan yang diterima. Secara keseluruhan, kelemahan sosioekonomi boleh mengakibatkan wujudnya lain-lain faktor berisiko dalam keluarga.

Kelemahan sosioekonomi mampu memberi impak ke atas dinamik perkahwinan dan keibubapaan. Perkara ini jelas apabila dapatan pengkaji terdahulu menunjukkan bahawa pasangan suami isteri yang berpendidikan rendah (Glenn, 1990), jumlah pendapatan yang sedikit (Schumm & Bugaighis, 1986) dan kedudukan kewangan yang tidak stabil (Dudley & Dudley, 1994) mempunyai kualiti perkahwinan yang kurang memuaskan. Manakala, hasil kajian Whiteside-Mansell dan Pope (1996) pula menunjukkan ibu yang tinggal dalam kemiskinan mempunyai kualiti tingkah laku keibubapaan yang rendah. Selain itu, kajian Hashima dan Amato (1994) juga mendapati ibu bapa yang mengalami tekanan ekonomi selalu bermasalah dalam tingkah laku keibubapaan. Satu kajian lain juga mendapati ibu bapa yang berpendapatan rendah mengamalkan didikan autokratik dan tidak mempunyai hubungan rapat dengan anak (Mohd. Shafie, 1995).

Metodologi

Sebuah kajian telah dilakukan bagi mengenal pasti impak sosioekonomi ke atas dinamik perkahwinan dan kualiti keibubapaan dalam kalangan wanita Melayu daripada keluarga bertaraf sosioekonomi rendah. Berikut ini akan dijelaskan butir-butir dan dapatan kajian.

Persampelan

Kaedah persampelan rawak telah digunakan untuk pemilihan sampel dalam kajian ini. Responden kajian terdiri daripada 420 wanita berbangsa Melayu yang mempunyai sekurang-kurangnya seorang anak yang berumur 11, 14 dan 16 tahun di negeri Johor, Selangor, Kedah dan Kelantan. Mereka ini juga terdiri daripada keluarga lengkap sahaja. Oleh kerana kajian ini meneliti keluarga yang lemah sosioekonomi, maka responden kajian dipilih berdasarkan faktor-faktor risiko berkait dengan sosioekonomi yang terdapat pada mereka. Antaranya ialah taraf pendidikan dan jumlah pendapatan.

Instrumentasi

Kualiti Perkahwinan

Kualiti perkahwinan diukur dengan menggunakan 3 instrumen berbeza bagi mengukur 3 dimensi, iaitu kepuasan, masalah dan kemahiran mengendalikan konflik dalam perkahwinan.

Dimensi kepuasan perkahwinan diukur dengan menggunakan skala *Kansas Marital Satisfaction Scale* (Schumm, 1986)(diubah suai oleh Rumaya, 1997) supaya lebih sesuai dengan budaya masyarakat yang dikaji. Instrumen tersebut mengandungi 4 item. *Marital Problem Questionnaire* yang telah diubah suai pula digunakan untuk menilai perkara-perkara yang boleh menimbulkan konflik antara responden ibu bersama pasangan dan keluarganya. Instrumen yang diasaskan oleh Douglass dan Douglass (1995) ini mengandungi 30 item dan terbahagi kepada 2 bahagian utama. Dimensi kemahiran mengendalikan konflik pula diukur dengan menggunakan *Conflict Tactics Scales*. Instrumen yang diasaskan oleh Straus (1979) ini mempunyai 19 item dalam 3 subskala iaitu rasionalisasi, serangan simbolik dan keganasan dan telah diubah suai mengikut kesesuaian norma Malaysia.

Kualiti Tingkah laku Keibubapaan

Pemboleh ubah kualiti tingkah laku keibubapaan pula diukur menggunakan instrumen *Parental Questionnaire* (Lempers et. al., 1989).

Skala ini mengandungi 29 item yang berkait dengan aspek pengasuhan, pengawasan dan konsistensi dalam tingkah laku disilin ibubapa terhadap anak.

Hasil Kajian

Maklumat Ciri Sociodemografi Responden dan Pasangan

Seramai 420 orang isteri telah dipilih sebagai responden kajian. Mereka terdiri daripada isteri berbangsa Melayu yang menetap di kawasan luar bandar daerah terpilih di 4 buah negeri di Semenanjung Malaysia, iaitu Selangor, Kelantan, Kedah dan Johor.

Jadual 1 menunjukkan maklumat ciri sociodemografi responden. Pada umumnya, majoriti (61.7%) responden yang terlibat dalam kajian ini berada dalam lingkungan umur 40 hingga 55 tahun (min=42.1, sp.=6.7). Ini bermakna sebahagian besar responden kajian ini masih berada dalam lingkungan umur produktif di mana mereka ini masih boleh menyumbang kepada guna tenaga negara.

Jadual 1: Maklumat Ciri Sociodemografi Responden dan Pasangan

	Responden		Pasangan	
	n(%)	Min Sp.	n(%)	Min Sp.
<u>Umur(tahun)</u>				
Kurang 30	9 (2.1)		0 (0)	
30 – 39	144 (34.3)		55 (13.1)	
40 – 55	259 (61.7)		294 (70.0)	
56 dan ke atas	8 (1.9)		71 (16.9)	
Keseluruhan	420 (100)	42.1 6.7	420 (100)	48.1 8.7
<u>Jumlah tahun pendidikan</u>				
0	122 (29.0)		85 (20.2)	
1 – 6	224 (53.4)		246 (58.6)	
7 dan ke atas	74 (17.6)		89 (21.2)	
Keseluruhan	420 (100)	4.6 3.5	420 (100)	5.3 3.3

Status pekerjaan

Suri rumah/ tidak bekerja	344 (81.9)	20 (4.7)
Tidak tetap	4 (1.0)	83 (9.8)
Tetap	72 (17.1)	317 (75.5)
Keseluruhan	420 (100)	420 (100)

Pendapatan

0	344 (81.9)	20 (4.7)
500 dan ke bawah	74 (17.6)	342 (81.4)
RM 501 dan ke atas	2 (0.5)	58 (13.8)
Keseluruhan	76 (100) 46.8 115.1	398 (100) 366.7 209

(yang bekerja sahaja)

Pendapatan keluarga

RM500 ke bawah	283 (67.4)
RM501 – 1500	135 (32.1)
RM1501 ke atas	2 (0.5)
Keseluruhan	420 (100) 487.4 210.7

Nota. min=purata, Sp.=sisihan piawai.

Kebanyakan (53.4%) responden dalam kajian ini juga mempunyai jumlah tahun pendidikan antara 1 hingga 6 tahun. Ini menunjukkan sebahagian besar responden hanya menerima pendidikan kurang dari 7 tahun di institusi pendidikan formal. Mereka ini boleh diklasifikasikan sebagai berpendidikan rendah.

Status pekerjaan dalam kajian ini dibahagikan kepada tetap, tidak tetap dan suri rumah/tidak bekerja. Berdasarkan data kajian, sebahagian besar (81.9%) responden dalam kajian ini adalah suri rumah sepenuh masa dan hanya sebahagian kecil (1.0%) mempunyai pekerjaan yang tidak tetap.

Bagi pendapatan responden pula, sebahagian besar mereka yang terlibat dalam kajian ini adalah terdiri daripada golongan berpendapatan rendah (kurang RM500 sebulan). Ini seiring dengan jumlah tahun pendidikan dan status pekerjaan mereka. Maklumat ini memberi gambaran bahawa kebanyakan responden dalam kajian ini mempunyai

kedudukan kewangan yang rendah. Jika diteliti dari segi pendapatan bulanan keluarga juga, kebanyakannya (67.4%) masih dalam kategori berpendapatan rendah, iaitu kurang RM500 sebulan.

Taraf pendidikan yang rendah (Othner & Neenan, 1996; Rak & Patterson, 1996), tidak mempunyai pekerjaan tetap (Larson, 1984; Liem & Liem, 1988; Thomas et. al., 1984) dan berpendapatan rendah (Power & Maluccio, 1998; Voydanoff & Donnelly, 1998) merupakan faktor risiko dalam persekitaran keluarga. Oleh itu, rumusan yang boleh dibuat mengenai ciri sosiodemografi responden ialah hampir kesemua ciri sosiodemografi yang dikaji menunjukkan responden kajian ini mempamerkan ciri sosioekonomi yang lemah.

Sebagai ketua keluarga, maklumat ciri sosiodemografi suami juga penting dalam mengkaji isteri. Kebanyakan (70.0%) pasangan responden dalam kajian ini berumur antara 40 hingga 55 tahun (min=48.1, sp.=8.7). Sebahagian besar (58.6%) pasangan responden juga mempunyai jumlah tahun pendidikan selama 1 hingga 6 tahun, iaitu sama dengan isteri, iaitu hanya setakat sekolah rendah.

Namun begitu, berhubung dengan status pekerjaan, majoriti (75.5%) suami kepada responden dalam kajian ini mempunyai pekerjaan yang tetap. Walaupun kebanyakan suami kepada responden bekerja tetap, pendapatan bulanan yang diperoleh adalah kurang daripada RM500. Ini sangat berkait dengan taraf pendidikan (jumlah tahun belajar) mereka. Maklumat ciri sosiodemografi pasangan responden lebih menjelaskan lagi keadaan keluarga responden yang lemah sosioekonomi.

Maklumat Latar belakang Perkahwinan Responden

Jadual 2 menunjukkan maklumat latar belakang perkahwinan responden. Pada umumnya, kebanyakan (77.6%) responden yang terlibat dalam kajian ini berkahwin pada usia yang muda, iaitu antara 15 hingga 25 tahun (min=20.4, sp.=5.4). Fenomena ini banyak berkait dengan tempoh penglibatan mereka dalam institusi pendidikan formal apabila kebanyakan mereka hanya belajar setakat sekolah rendah dan memulakan alam rumah tangga selepas tamat persekolahan.

Pada umumnya juga, kebanyakan (74.2%) responden telah berkahwin selama 15 hingga 29 tahun (min=21.7, sp.=7.2). Data tersebut memberi gambaran bahawa kebanyakan responden berada pada tahap kitaran hidup, iaitu anak-anak sedang meningkat remaja dan dewasa.

Jadual 2: Maklumat Latar Belakang Perkahwinan Responden

n (%)	min	Sp.	Min	Maks.	Min.
<u><i>Umur ketika berkahwin(tahun)</i></u>					
12 – 14	27 (6.4)				
15 – 25	326(76.3)				
26 – 51	67(16.0)				
keseluruhan	420 (100)	20.4	5.4	51	12
<u><i>Tempoh perkahwinan(tahun)</i></u>					
1 – 14	46(11.0)				
15 – 29	312(74.2)				
30 – 50	62(14.8)				
keseluruhan	420 (100)	21.7	7.2	50	1
<u><i>Bilangan anak(orang)</i></u>					
1 – 3	45(10.7)				
4 – 8	303(72.2)				
9 – 15	72(17.1)				
keseluruhan	420 (100)	6.3	2.4	15	1

Nota. min=purata, Sp.=sisihan piawai, Maks.=maksimum, Min.=minimum

Hasil kajian menunjukkan sebahagian besar (72.2%) responden mempunyai anak seramai 4 hingga 8 orang (min=6.3, sp.=2.4). Data tersebut menggambarkan bahawa kebanyakan responden kajian ini mempunyai anak yang ramai.

Berkahwin pada usia muda (Menaghan & Parcel, 1991; Whiteside-Mansell & Pope, 1996) dan bilangan anak yang ramai (Menaghan & Parcel,1991; Rak & Patterson, 1996) juga merupakan faktor risiko dalam keluarga. Oleh yang demikian, rumusan yang boleh dibuat mengenai

maklumat latar belakang perkahwinan menunjukkan responden sememangnya mempunyai faktor yang boleh mendatangkan risiko kepada keluarga mereka.

Kualiti Perkahwinan

Secara umumnya, majoriti (59.8%) responden dalam kajian ini mempunyai kepuasan perkahwinan yang rendah. Ini menunjukkan sebahagian besar responden kajian tidak atau kurang berpuas hati dengan perkahwinan mereka.

Hasil kajian menunjukkan kebanyakan (63.5%) responden memperoleh skor yang rendah. Ini memberi gambaran bahawa sebahagian besar responden kajian ini tidak mempunyai banyak masalah berhubung perkahwinan mereka. Berdasarkan nilai purata untuk setiap item bagi skala ini, 5 perkara yang paling kerap menimbulkan masalah dalam perkahwinan di kalangan responden ialah berkait dengan perasaan hati sendiri (min=1.88), perasaan hati pasangan (min=1.87), membayar bil (min=1.49), simpanan/pelaburan (min=1.45) dan perkara berhubung dengan matlamat dan keutamaan (min=1.41).

Kemahiran mengendali konflik perkahwinan dalam kajian ini lebih merujuk kepada teknik atau kaedah yang digunakan ketika berhadapan dengan konflik antara suami isteri. Pembahagian skor kepada 2 kategori dibuat berdasarkan nilai purata keseluruhan item. Skor adalah tinggi apabila berada di atas nilai purata manakala skor adalah rendah apabila berada di bawah nilai purata. Skor yang tinggi menunjukkan penggunaan teknik pengendalian konflik yang tinggi. Julat skor yang dicatatkan dalam kajian ini ialah di antara 19 hingga 47. Lebih separuh (56%) responden memperoleh skor yang rendah. Walau bagaimanapun, perbandingan dari segi peratusan yang dibuat antara subskala menunjukkan subskala kegunaan menunjukkan skor yang paling rendah. Ini bermakna responden dalam kajian ini masih boleh bertindak secara rasional iaitu tanpa menggunakan kekerasan semasa berhadapan dengan konflik bersama pasangan masing-masing. Berdasarkan nilai purata untuk setiap item, hampir kesemua responden lebih gemar menyelesaikan konflik dengan berbincang secara tenang (min=3.88). Selain itu, cara lain yang paling kerap digunakan oleh responden semasa berkonflik ialah

mencari maklumat untuk menyokong pendapat masing-masing ketika berkonflik (min=2.62) ataupun menangis, (min=2.53) sebagai jalan penyelesaian kepada konflik di samping mendiamkan diri atau menarik diri dari bercakap semasa berkonflik (min=2.28).

Secara keseluruhan, hasil kajian menunjukkan kualiti perkahwinan adalah rendah. Responden kajian ini berpersepsi bahawa kepuasan perkahwinan mereka adalah rendah, di samping kurang menggunakan teknik penyelesaian semasa berkonflik walaupun mempunyai sedikit masalah dalam perkahwinan. Dapatan ini seiring dengan dapatan pengkaji terdahulu di mana mereka mendapati keluarga yang bertaraf sosioekonomi rendah mempunyai kualiti perkahwinan yang rendah atau kurang memuaskan (Dudley & Dudley, 1996; Glenn, 1990; Schumm & Bugaighis, 1986). Perkara ini adalah wajar kerana kepuasan perkahwinan menunjukkan perkaitan yang signifikan dengan keseluruhan kebahagiaan hidup (Bowman, 1990). Oleh yang demikian, kelemahan sosioekonomi yang dialami oleh keluarga boleh menggugat keseluruhan kebahagiaan hidup termasuk kualiti perkahwinan (Gerard & Buehler, 1999).

Kualiti Tingkah laku Keibubapaan

Hasil kajian menunjukkan lebih separuh (51.9%) responden menilai kualiti tingkah laku keibubapaan mereka sebagai rendah (min=69.2, sp.=8.5). Dapatan ini adalah membimbangkan kerana tingkah laku keibubapaan yang berkualiti adalah penting dalam pengasuhan dan sosialisasi anak.

Rumusan yang boleh dibuat berdasarkan hasil kajian mengenai variabel ini ialah kualiti tingkah laku keibubapaan adalah rendah dalam keluarga bersosioekonomi rendah. Dapatan ini adalah konsisten dengan dapatan pengkaji terdahulu seperti Whiteside-Mansell dan Pope (1996) yang mendapati faktor kemiskinan boleh merendahkan kualiti tingkah laku keibubapaan. Hashima dan Amato (1994) pula mendapati faktor risiko seperti tekanan ekonomi dan kurang sokongan sosial boleh menggugat kualiti tingkah laku keibubapaan.

Implikasi Kajian

Hasil kajian menggambarkan bahawa kelemahan sosioekonomi memberi impak yang signifikan ke atas dinamik perkahwinan dan keibubapaan. Responden yang lemah sosioekonomi mempunyai kualiti perkahwinan dan keibubapaan yang rendah.

Perkara ini memandangkan keluarga yang mempunyai taraf sosioekonomi yang rendah lebih menumpukan aktiviti harian mereka terhadap perkara yang boleh mendatangkan dan meningkatkan pendapatan keluarga. Perkara tersebut merupakan keperluan yang paling utama dalam hierarki keperluan berbanding perkara lain dalam hidup. Mencari sumber pendapatan yang mencukupi demi menjamin kecukupan dari segi keperluan makanan, tempat tinggal dan kos persekolahan anak menjadi keutamaan bagi golongan tersebut berbanding perkara lain termasuk membahagiakan perkahwinan dan mempunyai sistem keibubapaan yang baik.

Institusi perkahwinan memainkan peranan yang penting dalam pembangunan modal insan. Kesejahteraan institusi perkahwinan berpengaruh dalam menghasilkan modal insan berkualiti. Perkahwinan yang sejahtera berupaya memberi situasi yang kondusif kepada ibu bapa dalam aktiviti keibubapaan. Hubungan perkahwinan yang baik antara kedua ibu bapa pula membolehkan mereka memberikan kasih sayang, perhatian dan pengawasan terhadap anak secara optimum. Kualiti keibubapaan yang baik pula mampu menjadikan anak sebagai modal insan yang berkualiti.

Oleh yang demikian, tugas keibubapaan penting dalam menentukan kualiti modal insan yang terhasil. Namun demikian, kesejahteraan perkahwinan turut penting kerana ia bertindak sebagai pemangkin kepada kualiti modal insan yang dihasilkan. Perkahwinan yang sejahtera memberi suasana keibubapaan yang kondusif manakala aktiviti pengasuhan yang berkualiti penting dalam menentukan penghasilan modal insan yang berkualiti.

Oleh kerana fokus kepada pencarian sumber rezeki lebih diutamakan, maka mereka yang berada dalam golongan ini juga tidak

begitu menitikberatkan soal kualiti dalam hubungan perkahwinan mahupun keibubapaan. Kesannya, kualiti perkahwinan dan kualiti keibubapaan bagi keluarga dalam golongan ini berada pada tahap yang tidak memuaskan. Namun, apakah pula implikasinya kepada perkembangan generasi muda yang diasuh dalam keluarga tersebut? Bagaimanakah pula implikasinya ke atas keharmonian rumah tangga dan kesejahteraan keluarga tersebut? Kajian-kajian terdahulu berhubung kesan ketidakharmonian rumah tangga dan kepincangan dalam hal keibubapaan terhadap pasangan, keluarga dan perkembangan anak telah dijelaskan dengan panjang lebar pada awal penulisan ini. Maka, apakah langkah wajar untuk membendung masalah tersebut daripada terus membelenggu masyarakat kita pada masa yang akan datang?

Rumusan Dan Cadangan

Oleh yang demikian, beberapa langkah yang dipikul bersama oleh pelbagai pihak perlu dirancang dan dilaksanakan secara cekap dan berterusan. Ini perlu bagi menangani impak negatif kelemahan sosioekonomi di kalangan ahli masyarakat.

Program-program intensif ke arah meningkatkan dan memantapkan tahap sosioekonomi perlu dirancang dan dilaksanakan terutamanya kepada kelompok sasaran dan di kawasan luar bandar. Perkara ini amat perlu kerana tahap sosioekonomi yang baik mampu menyumbang ke arah sebuah institusi keluarga yang mampu menjalankan fungsi sosial secara optimum serta menjadi sebuah institusi sosial yang kukuh dan harmoni.

Dalam merancang sesuatu program pula, beberapa perkara perlu diambil kira. Antaranya ialah kebolehdapatan sumber dengan kos yang paling minimum, latihan kemahiran diberi secara intensif, kemudahan pinjaman kewangan bagi peserta program memulakan perniagaan sendiri dan khidmat nasihat dan rundingan daripada pegawai yang terlatih secara berterusan. Tidak dinafikan, kini terdapat beberapa agensi yang telah mengambil langkah untuk membantu golongan tertentu bagi meningkatkan taraf sosioekonomi masyarakat. Antaranya ialah KEMAS, INFRA, RISDA dan MARDI. Hasil bantuan pakar, modal dan latihan yang diberi, sebahagian masyarakat telah mendapat manfaat daripadanya. Maka, adalah dijangkakan, langkah seumpama itu yang dilaksanakan

secara berterusan, telus dan adil berupaya meningkatkan taraf sosioekonomi masyarakat.

Di samping meningkatkan taraf sosioekonomi kumpulan sasar, secara tidak langsung langkah tersebut sebenarnya berupaya mengurangkan jurang sosioekonomi yang wujud dalam masyarakat. Jurang sosioekonomi yang merupakan suatu fenomena yang berisiko mewujudkan implikasi negatif seperti diskriminasi, stereotaip dan penyisihan sosial berupaya mengakibatkan perpecahan dalam masyarakat perlu dibendung. Antara langkah wajar ke arah mengecilkan jurang sosioekonomi ialah dengan memberi insentif pendidikan kepada anak-anak daripada golongan berstatus sosioekonomi rendah seperti yang telah dilakukan oleh beberapa agensi. Anak-anak yang berpotensi untuk mencapai kemajuan dalam pelbagai bidang perlu diberi peluang untuk melanjutkan pengajian atau mendapatkan latihan kemahiran dengan kos yang minimum. Selain itu, mereka juga perlu diberi bimbingan dan khidmat nasihat dalam menentukan hala tuju kehidupan agar bakat dan potensi yang ada tidak disia-siakan.

Selain itu, program kesedaran berhubung mewujudkan sebuah perkahwinan yang bahagia perlu mendapat perhatian yang sewajarnya di kalangan kelompok sasaran. Kelompok tersebut perlu diberi pemahaman bahawa perkahwinan yang bahagia mampu memberikan suasana yang kondusif untuk perkembangan dan pembesaran anak. Mereka juga perlu diberi pemahaman berhubung sistem keibubapaan yang berkesan. Perkara ini penting kerana sistem keibubapaan yang berkesan mampu menyumbang ke arah perkembangan anak yang positif dan optimum dan akhirnya menjadi dewasa yang mampu berdikari dan maju dalam kerjaya yang diceburi. Program-program seumpama ini boleh dilakukan melalui khidmat nasihat, rundingan dan penyertaan dalam bengkel atau seminar.

Sama ada program-program tersebut telah pun dilaksanakan oleh agensi atau pihak tertentu atau tidak, ia merupakan suatu langkah praktikal yang memerlukan usaha yang berterusan dan bersungguh-sungguh berserta dengan aktiviti penilaian dan pemantauan agar program yang ditawarkan menepati keperluan semasa seisi masyarakat.

Bibliografi

- Belsky, J. 1984. The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1): 83-96.
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family*, 52(2), 463-474.
- Douglass, F. M. & Douglass, R. (1995). The marital problems questionnaire (MPQ): A short screening instrument for marital therapy. *Family Relations*, 44, 238-244.
- Dudley, R. L. & Dudley, M. G. (1994). Lifestyle stress and marital adjustment among seminary students and their spouses. *Family Perspective*, 28(2), 139-153.
- Fauber, R., Forehead, R., Thomas, A. M. & Wierson, M. 1990. A mediational model of the impact of marital conflict on adolescent adjustment in intact and divorced families: The role of disrupted parenting. *Child Development*, 61: 1112-1123.
- Gerard, J. M. & Buehler, C. (1999). Multiple risk factors in the family environment and youth problem behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 61(2), p. 343.
- Glenn, N. D. (1990). Qualitative research on marital quality in the 1980's: a critical review. *Journal of Marriage and the Family*, 52(4), 818-831.
- Harrist, A. W. & Ainslie, R. C. 1998. Marital discord and child behavior problems. *Journal of Family Issues*, 19(2): 140-153.
- Hashima, P. Y. & Amato, P. R. (1994). Poverty, social support and parental behavior. *Child Development*, 65(1), 394-403.
- Jekielek, S. M. 1998. Parental conflict, marital disruption and children's emotional well-being. *Social Forces*, 76(3): 905-937.

- Ketsetzis, M. & Ryan, B. A. 1998. Family processes, parent-child interactions and child characteristics influencing school-based social adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 60(2): 374-388.
- Larson, J. H. (1984). The effect of husband's unemployment on marital and family relations in blue-collar families. *Family Relations*, 33, 503-511.
- Lempers, J. D., Clark-Lempers, D. & Simons, R. L. (1989). Economic hardship, parenting and distress in adolescence. *Child Development*, 60(1), 25-39.
- Liem, R. & Liem, J. H. (1988). Psychological effect of unemployment on workers and their families. *Journal of Social Issues*, 44, 87-105.
- Lucas-Thompson, R., Clarke-Stewart, K. A. 2007. Forecasting friendship: How marital quality, maternal mood and attachment security are linked to children's peer relationships. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 28; 499-514.
- McElwain, N. L. & Volling, B. L. 1999. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20(1): 63-83.
- Menaghan, E. G. & Parcel, T. L. (1991). Determining children's home environments: The impact of maternal characteristics and current occupational and family conditions. *Journal of Marriage and the Family*, 53(2), 417-431.
- Mohd. Shafie, A. S (1999). Perkaitan antara faktor keluarga dengan jenis tingkah laku delinkuen di kalangan remaja lelaki di Sekolah Henry Gurney, Melaka. *Tesis Tahun Akhir yang tidak diterbitkan*, Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia.
- Othner, D. K. & Neenan, P. A. (1996). Children's impact on stress and employability of mothers in poverty. *Journal of Family Issues*, 17(5), p. 667.

- Power, M. & Maluccio, A. N. (1998). Intergenerational approaches to helping families at risk. *Generations*, 22(4), p. 37.
- Rak, C. F. & Patterson, L. E. (1996). Promoting resilience in at-risk children. *Journal of Counseling and Development*, 74(4), p.368.
- Rumaya, J. (1997). Marital quality as a function of gender-role egalitarianism among the Malay-Muslim student couples in midwest region of the United States of America. *Unpublished doctoral dissertation*, Michigan State University.
- Schumm, W. R. & Bugaighis, M. A. (1986). *Marital quality over marital career: Alternative explanation*. *Journal of Marriage and the Family*, 48(1), 165-168
- Simons, R. L., Lorenz, F. D., Conger, R. D. & Wu, C. 1992. Support from spouse as mediator and moderator of disruptive influence of economic strain on parenting. *Child Development*, 63(5): 1282-1301.
- Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The Conflict Tactics(CT) Scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41(1), 75-88.
- Voydanoff, P. & Donnelly, B. W. (1998). Parents' risk and protective factors as predictors of parental well-being and behavior. *Journal of marriage and the Family*, 60(2), p. 344.
- White-Mansell, L. & Pope, S. K. (1996). Patterns of parenting behavior in young mothers[A]. *Family Relations*, 45(3), 273-282.